

§

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ СУД У
БЕОГРАДУ
Гж.бр. 5261/16
03.10.2018. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Драгане Маринковић, председника већа, Веселинке Милошевић и Драгане Миросављевић, чланова већа, у парници тужиоца АА, кога заступа адвокат АБ, против туженог ББ, кога заступа адвокат АБ1, ради утврђења, одлучујући о жалби тужиоца изјављене против пресуде Првог основног суда у Београду П 17652/2011 од 31.03.2016. године, у седници одржаној 03.10.2018. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА се као неоснована жалба тужиоца и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду П 17652/2011 од 31.03.2016. године.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 17652/2011 од 31.03.2016. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се утврди да је мајка тужиоца ААМ уговором о поклону овереним пред Првим општинским судом у Београду Ов.бр. 849/09 којим је пренела право својине на кући у Београду, аа, на туженог ББ, повредила право тужиоца на нужни наследни део у висини од 1/4 вредности поклоне, па се уговор о поклону оверен пред Првим општинским судом у Београду под Ов.бр. 949/09 редукује у корист тужиоца за 1/4 вредности поклоне, те да се тужени обавезе да у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде тужиоцу на име противвредности нужног наследног дела исплати износ од 750.000,00 динара, са законском затезном каматом од 15.08.2011. године па до исплате, као неоснован. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужени да тужиоцу на име накнаде за уложени труд и улагања материјалних средстава

у адаптацију и одржавање куће у Београду, аа, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде исплати износ од 500.000,00 динара, са законском затезном каматом од 15.08.2011. године, па до исплате, као неоснован. Ставом трећим изреке, обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 315.000,00 динара.

Против наведене пресуде тужилац је благовремено изјавио жалбу побијајући је из свих законских разлога.

Испитујући правилног ожалбене пресуде у смислу члана 372 Закона о парничном поступку (“Службени гласник РС” број 125/04 и 111/09), који се у овој правној ствари примењује на основу члана 506 став 1 Закона о парничном поступку (“Службени гласник РС” БР. 72/11 са каснијим изменама и допунама), Апелациони суд је нашао да је жалба тужиоца неоснована.

У првостепеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 361 став 2 Закона о парничном поступку, на које овај суд, као другостепени, пази по службеној дужности, а неосновано се жалбом указује на битну повреду одредаба парничног поступка из тачке 12 наведене законске одредбе, јер је изрека побијане пресуде разумљива, у складу је са разлозима наведеним у образложењу и изведеним доказима, тако да се законитост и правилност побијане пресуде могу испитати.

У првостепеном поступку је утврђено, да је мајка парничних странака Ана Петровић преминула 28.08.2010. године, да је у аа1, као зк.тело I уписано земљиште без зграде на кп. аа2, а као зк.тело II кућа кћ.аа, да је пок. ААМ, као носилац станарског права, закључила са Градским стамбеним предузећем, уговор о коришћењу стана број 11286/2 дана 12.07.1973. године, на неодређено време и то стана-део стана мм, а из судски оверене изјаве пок. ААМ од 18.02.1993. године, утврђено је да је иста изјавила да је сагласна да једноособан стан на коме је носилац станарског права у улици мм1, откупи њен син АА, овде тужилац, који стан користи као члан њеног породичног домаћинства, а по решењу Комуналног завода за социјално осигурање од 26.06.1973. године и уговору о коришћењу стана од 12.07.1973. године. Из уговора о откупу стана овереног пред Првим општинским суд у Београду Ов бр.21175/93, закљученог између Града Београда као продавца, са једне стране и тужиоца АА, као купца, са друге стране утврђено је да је продавац носилац права располагања на једноособом стану мм1, који купац користи као члан породичног домаћинства на основу уговора о коришћењу стана број број 11286/2 закљученог 12.07.1973. године и да су уговорне стране сагласне да откупна стана на дан 01.02.1993. године износуи 14.598,062 динара. Према потврди “Беобанке” ДД Београд од 08.06.1993. године, тужилац АА је извршио уплату од 10.860.958,00 динара. Решењем Министарства финансија РС, Ресора за имовинско правне послове одобрено је тужиоцу АА, као продавцу и АА1, као купцу, да закључе уговор о купопродаји за непокретност – једноособан стан мм1, на основу које сагласности је тужилац АА, као продавац, закључио са АА1, као купцем, дана 11.12.1995. године судски оверен уговор о купопродаји једнособог стана мм1 за купопродајну цену од 56.000,00 нових динара. Сада пок.ААМ, мајка парничних

странака, имала је пријављено прибавалиште на адреси ББ, очигледном омашком означавајући _ уместо _ од 03.09.1993. године. Из уговора о поклону Ов.бр. 849/09, омашком означавајући од 05.12.1995. године, уместо од 26.08.2009. године, утврђено је да је закључен између ААМ, као поклонодавца и туженог ББ, као поклонопримца, а да је предмет поклоне породична стамбена зграда број аа, као и помоћни објекат-шупа као ванкњижно власништво изграђена на истој парцели. Решењем “Центропрома” Београд од 29.03.1989. године, раднику СС дата је на коришћење гарсоњера гг, који ће стан користити са сином ББ, овде туженим.

Даље је из исказа тужиоца утврђено да су се родитељи развели по рођењу брата, туженог, да је мајка добила стан гг1, где су живели мајка, брат и тужилац, да је брат био пријављен у том стану, али да је и отац такође добио стан на Карабурми, те је у уговору за тај стан унет само брат. Стан гг откупљен је од стране тужиоца и његове супруге њиховим средствима. После је тај стан продао и купио стан гг2. Мајка је живела са његовом породицом до 1991. године и после тога је отишла да живи у кућу у рр коју је наследила од своје покојне мајке која је површине 25,26 м2. Обилазио је мајку, ту кућу је проширивао, направио је веранду, олуке, бетонажу око куће, ламперију. Брат је долазио код мајке, али ништа није улагао у кућу, с тим што нема писмених доказа о извршеним улагањима. Такође је део струје инсталирао и платио мајсторе, а мајка је финансирала довод електричне енергије. Стан гг је отплатио брат. Из исказа туженог утврђено је да су од 1973. године брат, мајка и тужени живели у стану у насељу гг1 и да је он био унет у уговор о коришћењу стана, да је отац имао стан у гг, где је отишао да живи са супругом и оцем и у уговору о коришћењу тог стана унет је као члан породичног домаћинства, али не и брат. Стан је откупио 2001. - 2002. године. Брат га није обавестио да је откупио стан, нити да је продао и купио у близини други стан. Мајка је 1990. године прешла да живи у рр, у кућицу коју је наследила од своје мајке, а то је једна мала кућица 22 м2. Редовно је обилазио мајку. Последњих 7 година мајка је била непокретна, обилазио је сваки дан, а брат некада није и по 10 дана долазио да је обиђе. Мајци је куповао све што је требало, пелене, лекове. Мајка се није консултовала када је давала сагласност брату да откупи стан, а стан гг продао је на силу под братовљевим притиском. Из исказа сведока СС1 до СС8 утврђене су чињенице о обилажењу и помагању парничних странака њиховој мајци, када је отишла да живи у рр, о односима између тужених, као браће и о радовима које је тужилац изводио на кући у рр и помоћном објекту, на начин како је то ближе наведено у образложењу. Оценом налаза и мишљења судског вештака грађевинске струке ВВ од 28.11.2015. године утврђена је вредност куће аа, која је била предмет уговора о поклону Ов.бр. 849/09, којим је мајка ту непокретност поклонила туженом, на дан вештачења у износу од 32.000 евра, односно 3.861.696,00 динара, вредност грађевинских радова које је извео тужилац према просечним тржишним ценама на дан вештачења у износу од 413.000,00 динара, с тим што део грађевинских радова које је тужилац извео на дан вештачења није било могуће видети и то: чишћење плаца, рушење помоћне просторије - страћаре, изградња новог помоћног објекта и постављање жичане оgrade. Тржишна вредност мм на дан вештачења износи 38.000 евра, односно 4.585,764,00 динара.

Код тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је непокретну имовину мајке парничних странака иницијално сачињавала кућа аа, те да је

након деобе изгршене између њене и њеног сина остао стан од 38 м² који је припао тужиоцу, а који је отуђио за износ од 56.000,00 нових динара, при чему је целокупан износ те непокретности задржао за себе. Дакле, суштински је заживотно бестеретно располагање мајке парничних странака учињено уговором о поклону Ов.бр. 849/09, којим је туженом поклоњена породична стамбена зграда аа. Како је налазом и мишљењем судског вештака утврђено да тржишна вредност непокретности стана број мм, већа од вредности непокретности коју је пок. ААМ судски овереним уговором о поклону поклонила туженом, то је стао на становиште да тужилац неосновано захтева редукацију уговора о поклону и враћање поклона због повреде нужног наследног дела. Околност да је тужилац улагао материјална средства у адаптацију и одржавање куће није од утицаја за доношење одлуке у овој правној ствари јер се ради о расплагањима странака које су учињена након што је имовина њихове мајка међу њима неформално подељена, због чега наканадна смањења, односно повећања тако већ подељене имовине нису од утицаја за доношење одлуке о повреди нужног дела чије се постојање одређује искључиво у односу на имовину оставиоца и у овом случају, вредност бестеретних расплагања оставиоца према својим наследницима и на терет те имовине. Због тога је применом материјалног права наведеног у образложењу, одлучио као у ставу првом и другом изреке побијане пресуде.

По налажењу Апелационог суда, првостепени суд је на потпуно и правилно утврђено чињенично стање правилно применио материјално, када је закључио да је тужбени захтев тужиоца неоснован и одлучио као у ставу првом и другом изреке побијане пресуде.

Одредбама Закона о наслеђивању прописано је између осталог шта се сматра нужним делом и у ком случају постоји повреда нужног дела, па је тако одредбом члана 40 Закона о наслеђивању прописано да нужним наследницима припада део заоставштине којим оставилац није могао располагати и који се назива нужним делом, с тим што је нужни део оставиочевих потомака половина дела који би му припао по законском реду наслеђивања. Нужни део је повређен ако је вредност оставиочевих завештајних располагања и поклона учињени нужном наследницима или лицу уместо кога овај долази на наслеђе мања од вредности наследниковог нужног дела (члан 42 ЗОН-а). Из наведеног произилази да је нужни део повређен ако је вредност примљене заоставштине мања од вредности нужног дела, па у том случају нужни наследник може тражити да се изршени поклон врати како би се намирио нужни део. Међутим, да би се дошло до обрачунске вредности заоставштине која је основ за израчунавање нужног дела, потребно је утврђивање вредности заоставштине на основу које се израчунава нужни део у смислу члана 48 наведеног закона. При томе се најпре пописује и процењује целокупна имовина коју оставилац има у тренутку смрти, заједно са свим његовим завештајним располагањем, свим његовим потраживањима, па и онима према неком од наследника изузев очигледно ненаплативих чиме се утврђује актива, а затим и пасива, тако што се од напред утврђене вредности одбије износ оставиочевих дугова као износ трошкова пописа и процене заоставштине и уобичајне трошкове његове сахране. Од активе се одузима пасива ради добијања чисте заоставштине којој се додају вредности свих поклона које је оставилац ма на који начин учинио неком од законских наследника, независно од тога ком наследном реду припадају и да ли могу и

хоће да наследе, као и вредност поклона за коју је оставилац наредио да се наследнику не урачунавају у наследни део. Најзад, према члану 50 ЗОН-а поклоном се сматра свако одрицање од права, па и одрицање од наслеђа у корист одређеног наследника, отпуштање дуга, оно што је оставилац за живота дао наследнику на име наследног дела, или због оснивања или проширења домаћинства или обављања занимања, као и свако друго бесплатно располагање. Дакле, под поклоном се у смислу Закона о наслеђивању подразумева свако оставиочево располагање имовином без накнаде у корист другог, било законског наследника, било трећег лица. Неки поклони се по самој наредби законодавца не узимају у обзир код утврђивања вредности заоставштине приликом утврђивања повреде нужног дела, а који услови су прописани у члану 49 као и члану 75, 76, 186 ЗОН-а.

Наиме, полазећи од начина израчунавања нужног дела и утврђивања вредности заоставштине на основу које се израчунава нужни део у смислу члана 48 ЗОН-а, у ситуацији када је утврђено да оставиља, мајка парничних странака, чији су странке једини законски наследници, није имала имовину у тренутку смрти, због чега није ни вођен оставински поступак, то се у њену заоставштину урачунава вредност свих поклона које је оставиља ма на који начин учинила законским наследницим, као и вредност поклона за које је оставиља наредила да се наследнику не урачунавају у наследни део. У конкретном случају, утврђено је да је оставиља, мајка парничних странака, судски овереним уговором о поклону Ов бр. 849/09 од 26.08.2009. године поклонила туженом непокретност-кућу у рр, а вештачењем је утврђена вредност учињеног поклона на дан вештачења у износу од 32.000 евра, односно 3.861.696,00 динара, која вредност се урачунава у обрачун заоставштине, без обзира што из стања у списима произилази да је у уговору, констатовано да поклонодавац не жели да се учињени поклон урачунава поклонопримцу у његов наследни део. Како је на основу писмене изјаве мајке и закључењем уговора о откупу стана мм, тужилац постао власник тог стана, чија вредност је на дан вештачења утврђена на износ од 38.000 евра, односно 4.585.764,00 динара, па како је на тај начин остварено дејство уговора о поклону, као формално правног акта, то се и вредност овог поклона урачунава у обрачун заоставштине, тако да укупна вредност учињених поклона износи 70.000 евра, односно 8.447.460,00 динара, који износ представља обрачунску вредност заоставштине пок. ААМ на основу које се израчунава вредност нужног дела тужиоца, а који износи 1/2 од његовог наследног дела, односно 1/4 што представља износ од 17.500 евра, односно 2.111.865,00 динара. Имајући у виду да је вредност располагања мајке странака у корист тужиоца већа од вредности израчунатог нужног дела тужиоца, то његов нужни део није повређен, па је правилно тужбени захтев за исплату облигационог потраживања на име повреде нужног дела тужиоца одбијен. Чињеница што је првостепени суд дао и друге разлоге, позивајући се на неформалну поделу имовине, и позвао се и на одредбе Закона о наслеђивању везане за институт-урачунавање поклона у наследни део, о чему се не ради у овом случају, на начин наведен у образложењу, не утиче на правилност и законитост побијане пресуде у овом делу, јер је иста правилна имајући у виду утврђено чињенично стање и наведене одредбе материјалног права садржане у Закону о наслеђивању, а које се односе на повреду нужног дела.

Неосновани су жалбени наводи којима се указује да је тужилац својину на стану стекао по основу одредаба Закона о становању, због чега се његово право својине не изводи из права претходника, већ испуњењем законских услова, па се вредност стана који је био предмет откупа, не може њему урачунати приликом израчунавања нужног дела. Овог због тога што је кроз обрачун вредности поклоњене непокретности туженом и непокретности коју је тужилац стекао путем уговора о откупу на основу писмене сагласности мајке, као носиоца станарског права, правилно првостепени суд стао на становиште да није дошло због повреде нужног дела тужиоца и да нису испуњени услови за враћање поклона због повреде нужног наследног дела. У конкретном случају из утврђеног чињеничног стања произилази да је тужилац био члан породичног домаћинства своје мајке у стану који је био предмет откупа, и у ком стану је живела са његовом породицом до 1991. године, како је то тужилац навео у свом исказу и после тога отишла да живи у кући у рр, коју је наследила од своје покојне мајке. Тужилац је својим средствима откупио тај стан на основу писмене сагласности мајке, као носиоца станарског права, па у таквој ситуацији, по налажењу Апелационог суда, карактер изјаве о сагласности мајке, као носиоца станарског права, да тужилац закључи уговор о откупу и постане власник стана, није само у формалном овлашћењу за закључењу уговора о откупу стана, већ о преносу у својину путем поклона спорног стана, који би у супротном представљао заоставштину оставиље. Самим прихватањем оверене писмене изјаве мајке и закључењем уговора о откупу стана од стране тужиоца, остварено је дејство уговора о поклону као формално-правног акта, због тога се и тај поклон враћа у заоставштину ради обрачунске вредности код израчунавања нужног дела, а како је напред наведено.

Из утврђеног чињеничног стања произилази да је тужилац својевољна улагања у кућу у рр, поклоњену туженом, вршио за живота мајке, а тужбу у овој парници поднео је због повреде нужног дела, сматрајући да је вредношћу имовине поклоњене туженом повређен његов нужни део. Вештачењем у току првостепеног поступка процењена је вредност спорне куће и стана поклоњеног тужиоцу према ценама у време вештачења и несумњиво утврђено да нужни део тужиоца није повређен поклоном куће учињеним туженом. Како је вредност куће цењена према вредности стана, по већ извршеном улагању од стране тужиоца, то по овом основу нема могућности за усвајање његовог облигационо-правног захтева. Такође, усвајање истог не би било основано ни применом неког другог правног института (пошто суд није везан правним основом), јер је улагања новчаних средстава у адаптацију и одржавање куће у рр, тужилац учинио својом вољом, како би побољшао услове становања мајке парничних странака, па враћање уложеног не може тражити од туженог. Због изнетог, правилна је и одлука садржана у ставу другом изреке.

Супротно наводима жалбе, за остваривање права по ставу 4 члана 1 Закона о наслеђивању потребно је да је лице потомак оставиоца, који је са оставиоцем живео у заједници и својим трудом, зарадом или на други начин, помогао му у привређивању, да је за време те заједнице живота и заједнице у привређивању повећана вредност оставиоцеве имовине и да је повећање вредности имовине оставиоца настало као последица тог помагања у привређивању, о чему се у конкретном случају не ради, јер утврђено чињенично стање не указује да је иједан услов из наведене законске одредбе

испуњен, а посебно не облигацион-правни захтев, обзиром да потомак под условима пропиасаним наведеном одредбом, може остварити само стварно-правни захтев.

Из напред изнетих разлога, применом члана 375 ЗПП, одлучено је као у изреци.

Потврђена је и одлука о трошковима паричног поступка, јер је иста донета уз правилну примену одредби члана 149 и 150 ЗПП-а.

**Председник већа-судија
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић